

Zápis z jednání 2. pracovního týmu (valorizace penzí a důchodový věk) Odborné komise pro důchodovou reformu

Datum: 4. září 2014, 11:00

Místo: MPSV, Na Poříčním právu 1, Praha 2, Klub

Přítomni: viz příložený seznam

XX

p. Kučera zahájil jednání a shrnul předchozí jednání PT2. Dotázal se, zda má někdo z přítomných ještě nějaké další připomínky k zápisu z předchozího jednání.

p. Škorpík poznamenal, že zápis obsahuje úkoly, které je MPSV schopno vypracovat, ale zdůraznil, že by MPSV uvítalo stanovení termínu pro plnění těchto úkolů.

p. Kučera informoval přítomné, že při procházení výsledků dosavadních debat na základě poznámky z původní prezentace od p. Machance o automatizované a poloautomatizované formě revizního mechanismu důchodového věku, která směřovala na fakt, že prognózy nemusí nutně reálně odrážet skutečný budoucí stav a nemusí tak být naplněny, navrhl, aby se PT2 vrátil k návrhu mechanismu revize důchodového věku. A to i přesto, že nyní nemusí být takováto revize nutná. Je totiž příhodné, aby Odborná komise zaujala k této otázce stanovisko pro případné budoucí změny.

p. Škorpík dodal, že materiál MPSV připravilo ještě před samotným vznikem OK jako reakci na doporučení od Evropské komise. Účelem zavedení tohoto revizního mechanismu i přes fakt, že se PT2 shodlo, že věk odchodu do důchodu je vhodné ponechat podle stávajícího systému až do roku 2030, je podle něj zavedení samotného mechanismu a jeho pevné etablování jako kredibilního mechanismu, který nebude zpochybňován, a to ani po metodologické ani technické stránce.

p. Münich podpořil myšlenku vrátit se zpět k projednání mechanismu revize věku odchodu do důchodu. Upozornil ale na to, že předpoklady MPSV jsou optimičtější, než odhady Evropské komise. Proto navrhl, aby byla vytvořena citlivostní analýza na to, co s důchodovým systémem udělá, změní-li se prognóza. Mnohé prvky totiž mohou systém destabilizovat.

p. Kučera doplnil, že z citlivostních analýz parametrů od MPSV vyplynulo, že snížení chudoby seniorů a stabilita systému jdou proti sobě, neboť snižování chudoby seniorů při zachování současných parametrů může vést k destabilizaci systému.

p. Münich poznamenal, že PT2 musí volit menší zlo.

p. Fiala vyjádřil návrh, že je nutné rozhodnout, zda udělat sofistikované kritérium založené na prognóze, nebo jen na vývoji za poslední 5 let. Druhá varianta by byla jednodušší.

p. Kučera poznamenal, že prognózy počtu osob ve vyšším věku (seniorů) jsou spolehlivé z hlediska relativně dlouhého časového období a že s generačními odhady není problém. Proto není nutné se vracet k minulosti.

p. Vostatek upozornil, že politici chtějí nějaké stanovisko k předvolebním slibům, tedy zda je v budoucnu potřeba jít nad 65 let věku u důchodů. Připomněl, že se PT2 dohodl, že se současným nastavením u mužů není nutné hýbat do roku 2030. Takže se k této otázce můžou vrátit za pět let.

p. Kučera poukázal, že muži, kteří půjdou do důchodu v roce 2030, budou v důchodu cca 20 let v reálném, generačním pohledu, tedy že budou pobírat důchody do roku 2050. Tento vývoj ale stojí na předpokladu, že se dynamika poklesu úmrtnosti zásadně nezmění. Což však může být v kontextu budoucího pokroku/vývoje mylný předpoklad. Vyjádřil názor, že diskuze o nutnosti změnit důchodový věk nastane dříve než v roce 2030.

p. Šatava se vyjádřil pro konzistentní kontrolu a malé změny, které jsou lepší z hlediska očekávání lidí i z hlediska nastavení dalších systémů. Co se týče nastavení revizního mechanismu, položil otázku, kam má důchodový systém primárně směřovat. Zda k poměru odpracované doby a doby strávené v důchodu, nebo k rovnováze systému? U poměru dob je logická nějaká doba dožití, pokud k rovnováze systému, musí být vzaty v potaz další strukturální vstupy jako porodnost a migrace. Proto je nutné si ujasnit, zda má systém vést k dlouhodobé udržitelnosti, nebo spravedlnosti.

p. Kučera p. Šatavovi poděkoval za nový pohled na problematiku, neboť PT2 si nikdy předtím nehierarchizovala jednotlivé charakteristiky důchodového systému. Vyjádřil názor, že systém by měl být především udržitelný, a až pak spravedlivý. Zbyde-li v systému po uspokojení základních potřeb něco navíc, může přijít na program jednání zásluhovost a jí odpovídající diferenciaci výše důchodů.

p. Škorpík souhlasil s názorem p. Kučery. Podle něj je udržitelnost základem, neboť neudržitelný systém, který nedisponuje dostatečnými finančními prostředky, nemůže ani řádně rozhodovat, kam budou tyto prostředky alokovány. Dodal také, že je nutné se dohodnout, zda důchodový věk bude jediným parametrem, kterým se udržitelnost systému bude zajišťovat.

p. Kučera připomněl, že zde byl konsenzus na 20 letech strávených v důchodu pro ženy i muže, což může být pohyblivý strop a jako takový by měl přispět k udržitelnosti. Zároveň ale dodal, že v případě, že se například změní valorizace, může to celé opět destabilizovat důchodový systém. Proto podle něj udržitelnost nelze dosáhnout pouze přes parametr věku odchodu do důchodu.

p. Škorpík poznamenal, že jsou zde dvě otázky, jednak hladina udržitelnosti systému a pak nějaké trendy. Důchodový systém se snaží reagovat na demografické trendy, je schopen absorbovat trendy jako delší délka života. Nepřímo je tedy schopen posunout systém do jiné hladiny. V čase se navíc stabilně udržuje mezera mezi příjmy a výdaji. Důchodový věk sám o sobě není schopný zrušit eliminovat tuto mezeru.

p. Kučera vyjádřil názor, že kritérium 20 let v důchodu nezajistí udržitelnost systému z hlediska rovnováhy příjmů a výdajů. Položil otázku, jaký věk odchodu do důchodu by zajistil udržitelnost systému.

p. Münich prohlásil, že v případě, že by byl vyrovnaný rozpočet, měla by ČR rezervu pro vyplácení penzí.

p. Škorpík dodal k indikátoru S2, že ve skutečnosti si ČR půjčuje na deficity důchodového systému v dlouhodobém horizontu.

p. Kučera se dotázal, zda když se uspoří na důchodovém účtu, zda lze tyto peníze využít na něco jiného.

p. Škorpík odpověděl, že podle legislativy v případě, že příjmy z pojistného převýší výdaje, tak ty prostředky musí jít na zvláštní účet, který lze využít jenom v souladu s rozpočtovými pravidly, tedy ty prostředky fyzicky nelze utratit na něco jiného. Ten účel je definován zákonem a musí být posvěcen vládou a Poslaneckou sněmovnou, aby ty prostředky mohly jít jinam.

p. Hampl upozornil, že důchodový systém je vlastně smlouva mezi státem a občanem a veřejné finance jsou garant té smlouvy.

p. Kučera vyzval znovu k navrácení se k původnímu návrhu MPSV o zavedení mechanismu revize věku odchodu do důchodu.

p. Vostatek znovu připomněl, že podle shody PT2 není nutné měnit systém zvyšování věku odchodu do důchodu u mužů do roku 2030.

p. Kučera oponoval, že to je pouze dnešní předpoklad, a jako takový je nutné ho testovat. Dále vznesl otázku, zda konkrétní parametry mechanismu dopracuje PT2, nebo zda to bude součástí připravovaného výzkumu.

p. Škorpík upozornil na dva aspekty debaty. 1) pro nastavení doby strávené v důchodu na 19 nebo 20 let lze udělat citlivostní analýzu, co to udělá se systémem. Ale ten test se udělá s tím, že budoucnost je známá. Test stojí na prognóze, tudíž ten model vychází z toho, že zná tu budoucnost. 2) Je zde ale i druhá rovina, a to technické řešení. U toho by mělo být řešeno, zda je možné skrze nějaký mechanismus dosáhnout toho, že těch 20 let bude skutečně dosaženo, tedy zda je zde riziko, že skrze vybraný mechanismus založený na prognóze nebudou schopni dosáhnout stanoveného cíle.

p. Kučera navrhl, aby se PT2 zabývala návrhem rámce procesu revize, ale nastavení hodnot bylo ponecháno na výzkumu, který podloží své závěry daty a analýzami.

p. Kučera se dotázal, zda existují nějaké výzkumy, jak se výše důchodového věku odrazí na zdravotním pojištění. Poukázal na to, že je nutné se podívat, co udělá zvýšení důchodového věku například o 4 roky s jinými částmi sociálního systému.

p. Šatava dodal, že existují studie, které poukazují na svázání nejvyšší výše nákladů na zdravotní pojištění s dobou dožití, respektive s několika posledními roky života. Náklady se tak posouvají do vyššího věku člověka.

p. Škorpík informoval, že projekce výdajů na zdravotní péči dělá Evropská komise, avšak že i na její půdě probíhá diskuze, zda náklady na zdravotní péči spíše souvisí s věkem, nebo zda s tím, kolik let ještě člověk má na dožití vzhledem k tomu, že největší část nákladů je potřeba před smrtí. Nikdo tedy přesně neví, jak takovouto projekci udělat.

p. Kučera navrhl, aby PT2 jako závěr souhlasila s návrhem MPSV stanovit mechanismus revize odchodu věku do důchodu s tím, že PT2 navrhne rámec mechanismu a stanovení konkrétních kritérií proběhne na základě odpovídajícího výzkumu.

Závěr

PT2 doporučí zavedení mechanismu revize věku odchodu do důchodu. PT2 navrhne rámec mechanismu na základě návrhu MPSV, konkrétní kritéria mechanismu pak budou stanoveny na základě odpovídajícího výzkumu.

Úkol

Zadání úkolů pro MPSV bude doplněno o termíny vypracování těchto úkolů.

Další jednání pracovního týmu: čtvrtek 18. 9. 2014 od 09:00 hod. na MPSV.

Zapsala: Markéta Ročejdlová

Vidoval: Tomáš Kučera

Seznam přítomných

Tomáš Fiala	VŠE
Markéta Havelková	Sekretariát OK
Otakar Hampl	MZe
Tomáš Kučera	PřF UK
Daniel Münich	
Zdeněk Pernes	RSCR
Dagmar Remencová	MF
Markéta Ročejdlová	Sekretariát OK
Zdenka Srnová	MPSV
Jiří Šatava	CERGE-EI
Jan Škorpík	MPSV

Terezie Štyglerová	ČSÚ
Jaroslav Šulc	ČMKOS
Eliška Volfová	ČSSZ
Jaroslav Vostatek	VŠFS
Kryštof Zrcek	ČSSZ